

Magdalena Mączyńska

DR AGNIESZKA URBANIAK (1974-2013)

Bardzo wczesnie opuściła nas przez wszystkich lubiana, pogodna i niezwykle koleżeńska Agnieszka Urbaniak. Jej odejście boleśnie dotknęło nie tylko pracowników Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, ale całe środowisko okresu rzymskiego w Polsce, w którym cieszyła się wielką sympatią.

Agnieszka studiowała archeologię na Uniwersytecie Łódzkim w latach 1993–1998 i po ich zakończeniu została przyjęta na studia doktoranckie, które ukończyła – jako jedna z nielicznych – w terminie, w 2002 r. Jej praca doktorska, wydana przez Instytut Archeologii jako monografia, jest opracowaniem osady z okresu rzymskiego i wczesnej fazy wczesnego średniowiecza w Złotej, pow. Sandomierz, na podstawie badań wykopaliskowych z lat dwudziestych XX w., prowadzonych przez zespół archeologów i studentów pod kierownictwem Józefa Żurowskiego. Autorem dokumentacji i pierwszego sprawozdania z tych badań był Józef Marciniak. Osada w Złotej długo uchodziła za przykład kontynuacji osadniczej od okresu rzymskiego po wczesnośredniowieczny. Analiza materiałów i dokumentacji, przeprowadzona przez ówczesną doktorantkę, wykazała jednak przerwę osadniczą pomiędzy okresem rzymskim a wczesnosłowiańskim, trwającą co najmniej 50 lat. Niezaprzeczalną zasługą dr Agnieszki była weryfikacja materiałów ze Złotej i na tej podstawie pozbawienie tej osady legendy o bezpośredniej kontynuacji kulturowej.

Po dwóch latach od uzyskania stopnia doktora została zatrudniona jako adiunkt w Instytucie Archeologii UŁ, prowadząc zajęcia z muzealnictwa, konserwatorstwa i rysunku archeologicznego, a także ćwiczenia do wykładu kursowego od okresu lateńskiego do wędrówek ludów. Nigdy nie odmawiała pomocy studentom, którzy wiedzieli, że zawsze mogą do niej przyjść nie tylko z pytaniami dotyczącymi studiów, ale niekiedy także ze swoimi problemami osobistymi.

Agnieszka od pierwszego roku studiów była coroczną uczestniczką wykopalisk cmentarzyska z kurhanami i kręgami kamiennymi kultury wielbarskiej

w Babim Dole-Borczu na Pomorzu Gdańskim, a z czasem stała się także współprowadzącą te badania. Brała także udział w badaniach inwestycyjnych na stanowiskach w Polsce środkowej, m.in. na dużej osadzie w Chabielicach.

Przez kilka lat uczestniczyła w międzynarodowym projekcie osadnictwa późnoantycznego i wczesnośredniowiecznego na Krymie, w którym współpracowali archeolodzy, historycy, geografowie i antropolodzy z Austrii, Niemiec i Ukrainy. Ze strony polskiej w tym projekcie brali udział dr Agnieszka Urbaniak, dr Ireneusz Jakubczyk, studenci Instytutu Archeologii UŁ i niżej podpisana. Naszym wkładem w to wielkie przedsięwzięcie było opracowanie czterech cmentarzysk z IV–VII w. po Chr. położonych w Górach Krymskich. Trzy z nich zostały już opublikowane, a czwarte – największe – ukaże się w najbliższym czasie. Współautorką każdego z nich jest dr Agnieszka Urbaniak. Wydany w 2013 r. w Moguncji zbiorowy tom, opisujący dokonania tego interdyscyplinarnego projektu, którego głównym tematem było wyżynne osadnictwo górskiej części Krymu i jego związki z północną peryferią cesarstwa bizantyńskiego, został poświęcony pamięci Agnieszki, co dowodzi, jak wiele zaskarbiła sobie sympatii także wśród uczestników projektu.

Spędziłam z Agnieszką wiele miesięcy, czy to w czasie wykopalisk w Babim Dole, czy to na Krymie, nieraz w bardzo trudnych warunkach terenowych. Nie wydaje się to możliwe, ale tak było – przez tak długi czas ani razu nie zdarzył się nam żaden konflikt. W idealnej zgodzie zwiedzałyśmy Kijów, Odesę, Sztambuł czy Moguncję...

Agnieszka była pozbawiona wszelkiego egoizmu, zawsze najważniejsi dla Niej byli inni – rodzina, przyjaciele, znajomi. Pocieszała ich w kłopotach, pomagała i cieszyła się wraz z nimi, gdy mieli powody do radości. Ja także mam Jej wiele do zawdzięczenia; odwiedzała mnie w czasie mojego pobytu w szpitalu, zawsze pytała, czy nie trzeba mi w czymś pomóc. I pomagała.

Gdy zachorowała, wierzyła z całej siły, że uda się jej pokonać chorobę i walczyła z nią bardzo dzielnie. Jej ostatnią podróżą, gdy była już bardzo chora, był wyjazd do Frankfurtu nad Menem w październiku 2012 r., gdy Römisch-Germanische Kommission Niemieckiego Instytutu Archeologicznego postanowiła uczcić dwadzieścia wydanych tomów naszej serii *Monumenta Archaeologica Barbarica*. Agnieszka, jako członek zarządu Fundacji Monumenta Archaeologica Barbarica uczestniczyła wraz z autorami i redaktorami poszczególnych tomów w tej tak ważnej dla nas uroczystości, ciesząc się z nami wszystkimi, że nasza praca została tak wysoko oceniona. Miesiąc później odwiedziłam Ją ostatni raz, później nie było to już możliwe.

Nazwisko Agnieszki jako współautorki pojawi się jeszcze w dwóch przygotowywanych do druku monografiach: osady w Opatowie i cmentarzyska w Babim Dole-Borczu.

Dowodem na to, jak bardzo była przez wszystkich kochana, jest trzeci tom serii *Monumenta Archaeologica Barbarica (Gemina)* „In medio Poloniae barbaricae”, poświęcony Jej pamięci. W tomie tym zawartych jest 17 artykułów Jej przyjaciół, a dedykowaliśmy go Jej synowi Antkowi. Prezentacja tomu odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim jesienią 2014 r.

Odeszła o wiele, wiele lat za wcześnie, a pozostawiła po sobie pamięć jak najlepszą.

prof. dr hab. Magdalena Mączyńska
Uniwersytet Łódzki
Wydział Filozoficzno-Historyczny
Instytut Archeologii
ul. Uniwersytecka 3
90-137 Łódź